

מהתקפה להגנה

סטטוס קוו חדש לשלטון החוק

עמיר פוקס | גיא לוריא

הרעיון בדבר שלטון החוק מבוסס על התובנה ש"השלטון במדינה מסור לחוק ולא לאדם, אף לא לאדם העומד בראש המדינה". מכאן נובע **שהכול כפופים לחוק ולמשפט** - הן האזרחים הן השלטון; מקטן ועד גדול. יתר על כן, כולם כפופים לסמכות **של גופי האכיפה**, המפעילים סנקציות כנגד כל המפר את החוק.

בחירות
2019

עקרון שלטון החוק הוא עיקרון עמום, ולכן הוא מקבל פרשנויות רבות. כאן נתמקד רק בהיבט הפורמלי שלו. נעיר כי ההיבט המהותי של שלטון החוק קשור לתוכן החוק, והוא ההיבט השנוי יותר במחלוקת. לפי ההיבט המהותי, לא די בכך שכל הפרוצדורות מתקיימות כדי שמדינה תיחשב מדינת חוק, אלא חייב להתקיים היבט מהותי מסוים, למשל שהחוק מקדם את רווחתם ואת חירותם של האזרחים.

המונח "שלטון החוק" הוא תרגום של המונח האנגלי "The Rule of Law", שהוא, בתרגום מוצלח יותר – "שלטון המשפט" או "עליונות המשפט" (ביטוי שהשתמש בו מנחם בגין). המונח "שלטון החוק" מקפל בתוכו את לשון החוק, את הפרשנות שבית המשפט נותן לחוק ואת סמכותם של גורמי האכיפה המופקדים על יישומו.

הכול כפופים לחוק

הרעיון בדבר שלטון החוק מבוסס על התובנה ש"השלטון במדינה מסור לחוק ולא לאדם, אף לא לאדם העומד בראש המדינה"¹. מכאן נובע שהכול כפופים לחוק – הן האזרחים הן השלטון; מקטן ועד גדול. יתר על כן, כולם כפופים לסמכות של גופי האכיפה, המפעילים סנקציות כנגד כל המפר את החוק. ולבסוף, מן הרעיון בדבר שלטון החוק נובעים כללים הנוגעים לתוכן החוק ולצורת החוק (כגון איסור על חקיקה רטרואקטיבית, הכללים בדבר חקיקה כללית ולא פרסונלית, יציבות החוק ופרסום החוק), שכן האזרחים חייבים לדעת מהו החוק כדי להיות בטוחים שניסוחו מאפשר להם לציית לו.

הרשות המבצעת (המשלה)

עקרון החוקיות במשפט המינהלי קובע שהרשות המבצעת רשאית לפעול אך ורק בגדר הסמכויות שהעניק לה החוק ותו לא. לשון אחר: לרשות השלטונית אין שום סמכות אלא לפי חוק. מעיקרון זה נובעים כל כללי המשפט המינהלי (שעניינם לדאוג לכך שהרשות אינה חורגת מסמכותה, למשל על ידי הטלת האיסור לשקול שיקולים זרים אל תוכן החוק).

1 יצחק זמיר הסמכות המינהלית (2010), בעמ' 84.

הרשות השופטת

הרשות השופטת גם היא כפופה לחוק. חוק יסוד: השפיטה מציין זאת בפירוש בסעיף 2 שלו: "בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרותו של הדין". ונדגיש: כדי שהרשות השופטת תוכל להיות כפופה אך ורק לחוק ולא לשום גורם שלטוני אחר היא חייבת להיות עצמאית ובלתי תלויה, הן מבחינה אישית הן מבחינה מוסדית.

הרשות המחוקקת

לעיקרון של שלטון החוק כלפי המחוקק משמעויות אחדות. המשמעות האישית היא שכל חברי הפרלמנט כפופים לחוק ונדרשים לפעול לפיו. המשמעות המוסדית היא שהחקיקה שנעשית בפרלמנט חייבת להיות כפופה לחוקה, ובישראל - לחוקי היסוד. זהו העיקרון של "שלטון החוק במחוקק".

אכיפת החוק

היבט חשוב ביותר בשלטון החוק הוא האכיפה. מערכת המשפט הפלילי אוכפת את שלטון החוק על הפרטים; מערכת הדינים של המינהל הציבורי, המפוקחת על ידי בית הדין הגבוה לצדק, מחייבת את הרשות המבצעת לפעול לפי החוק. במשפט החוקתי כלולים מנגנונים משפטיים האוכפים את כפיפות החקיקה הרגילה לחוקה.

כדי להבטיח שהחוק ייאכף כראוי פועלים במערכת גורמי אכיפה ושומרי סף שתפקידם לוודא שכל אדם וכל גופי המדינה מקיימים את הוראות החוק. ואולם כדי להגשים כראוי את ייעודם עליהם להיות עצמאיים. וביתר פירוט: גופי המשטרה, היועצים המשפטיים, מבקר המדינה ומערכת המשפט - כולם חייבים להיות עצמאיים, אישית ומוסדית, כדי שיוכלו למלא את תפקידם החשוב מאין כמוהו: לבחון אם אכן הופר החוק ולקבוע מה תהא התגובה הראויה להפרה. ולבסוף, כדי שהחוק יוכל להיאכף הלכה למעשה חייבת להיות זכות גישה לערכאות לכל מי שטוען כי שלטון החוק נפגע. העמסת קשיים על הגישה לערכאות והצרת סמכויותיו של בית המשפט פוגעות באכיפת החוק.

שוויון לפני החוק

אכיפת החוק חייבת להיות שוויונית. "ההגשמה של הזכויות, הלכה למעשה, מתבטאת בכיבודן על ידי הפעלתן הלכה למעשה, באופן שווה וללא הפליה פסולה".²

ההתקפות על שלטון החוק

הניסיונות לפגוע בשלטון החוק

בשנים האחרונות, ובעיקר בעת כהונת הכנסת ה-20, ננקטים מהלכי חקיקה שמחלישים את המוסדות ואת ההסדרים המבטיחים את שלטון החוק בישראל. יתרה מזו, לא מעט פוליטיקאים קפלו על רשויות אכיפת החוק ועל שומרי הסף האמונים על שלטון החוק האשמות שווא שהם מוטים אידאולוגית או שהם מנסים לקדם סדר יום פוליטי משלהם. תכליתן של המתקפות לערער על עצם הלגיטימיות הדמוקרטית של רשויות אכיפת החוק ועל בסיס הסמכות שלהן - שלטון החוק.

הדוגמה הברורה ביותר לניסיון לתקוף את שלטון החוק בליבתו - כלומר, בעיקרון שכולם צריכים להיות כפופים למרותו של החוק - היא יוזמת "החוק הצרפתי". מטרתה: למנוע חקירה של ראש ממשלה מכהן בעבירות שחיתות. תוצאתה: ראש הממשלה יועמד מעל לחוק. דוגמה נוספת (שאושרה בכנסת בגרסה מרוככת) היא "חוק ההמצלות", שנועד למנוע מהמשטרה להעביר לפרקליטות את עמדת המשטרה כלפי תשתית הראיות שנאספה ואת סיכום תיק החקירה בתיקים הנוגעים בעיקרם לאישי ציבור. החוק אושר בכנסת אף שכל גורמי החקירה והפרקליטות טענו שיש בו כדי לעכב את עבודתם ואפילו לפגוע בעילותה ולמרות שיש בו פגיעה בשוויון לפני החוק.

הצעות חוק אחדות ביקשו לפגוע באפשרות של שומרי הסף לאכוף באופן עצמאי את שלטון החוק על הרשות המבצעת. למשל, ההצעה להפוך את המינוי של היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה למינוי פוליטי.

2 ע"ב 2/84 ניימן נ' ועדת הבחירות המרכזית (1985), פסקה 15 לפסק דינו של הנשיא שמגר.

הצעות אחרות נועדו לפגוע בתוקף קביעותיו של היועץ המשפטי לממשלה ובזכותו להחליט כיצד לייצג את עמדת הממשלה או אפילו להחליט שלא לייצג את עמדת הממשלה כשהוא סבור שעמדתה נוגדת את החוק. הצעה אחרת נועדה לצמצם את סמכויותיו של מבקר המדינה.

הניסיונות לפגוע ברשות השופטת

הצעות חוק מסוימות ביקשו - באמצעות צמצום סמכויותיו של בית המשפט העליון - לפגוע באפשרות לאכוף את המשפט המינהלי. זו הסיבה, למשל, שהוגשה הצעה לפגוע בזכות העמידה כך שעותרים ציבוריים לא יוכלו להגיש עתירות המצביעות על פגיעה בשלטון החוק. הצעות אחרות ביקשו לפגוע בקיום הביקורת השיפוטית של בית המשפט. היוזמה הבולטת ביותר הייתה "פסקת ההתגברות", שנועדה לאפשר לכנסת להתגבר באמצעות חוק רגיל על חוקי היסוד. חוקים אלו, אילו התקבלו, היו הופכים את הכנסת לבלתי כפופה לחוקי היסוד, שהם, בישראל, התחליף לחוקה. פוליטיקאים מסוימים אף הרחיקו לכת והציעו לבטל כליל את הביקורת החוקתית ("המודל הבריטי").

הצעות חוק אחרות נועדו לפגוע בעצמאות וּבְאִי־תלות של הרשות השופטת באמצעות שינוי בשיטת המינוי של השופטים לבית המשפט העליון, תיקון שיטת הסניוריטי (באמצעות שינוי שיטת המינוי של נשיא בית המשפט העליון) ופגיעה בתנאי השכר של השופטים. הניסיון להפוך את הליך המינוי של שופטים להליך פוליטי יפגע קשות בעצמאות בית המשפט, ביכולתו לאכוף את שלטון החוק ובאמון הציבור בו. בהקשר זה נציין לרעה גם את ההפרה של הנוהג שנקבע (מאז 1990) שאחד משני חברי הכנסת שמכהנים בוועדה לבחירת שופטים ייבחר מקרב חברי האופוזיציה.

ניצד נגן על שלטון החוק?

הדרך הטובה ביותר להגן על שלטון החוק, כפי שאומצה כמעט בכל המדינות הדמוקרטיות, היא **לכונן חוקה**.

- בחוקה מבטיחים את שלטון החוק במחוקק;
- בחוקה מבטיחים את עצמאותה של הרשות השופטת;
- בחוקה מבטיחים את כפיפותן של כל רשויות השלטון לחוק.

אנו ממליצים:

1. בהיעדר חוקה אנו ממליצים לשריין את כללי המשחק המשפטיים והפוליטיים

באמצעות קביעת רוב מיוחד (70 חברי כנסת) בחוק־יסוד: החקיקה.

רק הרוב המיוחד הזה יוכל לחוקק או לתקן את חוקי היסוד. בכך יימנע המצב שבו רוב מקרי יכול לשנות את כללי המשחק במהירות על בסיס צרכים פוליטיים ולא ענייניים ובלי קונצנזוס רחב ודיון ציבורי.

על שלטון החוק יש להגן גם באמצעות צעדים שייעשו בארבע רמות:

- הגנה על גורמי אכיפת החוק;
- הגנה על עקרון החוקיות ופעילותה החוקית של הממשלה;
- הגנה על עצמאות בית המשפט;
- הגנה על שלטון החוק במחוקק, כלומר הגנה על עצם קיומה של הביקורת החוקתית.

2. הגנה על גורמי אכיפת החוק

א. הגנה על גורמי החקירה ואכיפת החוק. יש להתנגד לכל הניסיונות לפגוע בכוחם של היועץ המשפטי לממשלה, הפרקליטות, המשטרה, מבקר המדינה והרשות השופטת. יש לתבוע מן השרים ומן הממשלה, כגוף, לכבד את מעמדם העצמאי של שומרי הסף ולהימנע מכל מהלך שנועד להלך עליהם אימים, לכרסם בסמכויותיהם או להתערב בעבודתם. ההגנה על שומרי הסף צריכה להיות נושא שמטופל דרך קבע בידי מבקר המדינה.

צריך שכל ממשלה שתורכב וכל הסכם קואליציוני יכללו בקווי היסוד שלהם ניסוח דומה לזה שהופיע בקווי היסוד של הממשלה ה־27 (1996) בראשות בנימין נתניהו: **"הממשלה תפעל בהתאם לעקרונות היסוד של המשטר הדמוקרטי ותכבד מעמדם והחלטותיהם של מערכות הביקורת עליה: הכנסת, בתי המשפט, מבקר המדינה, והיועץ המשפטי לממשלה."**

ב. התנגדות לחוק הצרפתי או לכל חקיקה אחרת המבקשת למנוע חקירה או העמדה לדין של אישי ציבור. החוק הצרפתי מהווה פגיעה קשה בשלטון החוק ובשוויון לפני החוק. התקדים הצרפתי הוא חריג בעולם הדמוקרטי, והוא אפשרי רק בשיטת משטר שונה מן השיטה הישראלית – שיטה נשיאותית שבה הנשיא נבחר בבחירה ישירה ומשך כהונתו מוגבל בחוק. באיטליה פסל בית המשפט החוקתי פעם אחר פעם הוראת חוק דומה בנימוק של פגיעה בעקרון השוויון ובזכות הליך הוגן. בישראל ודאי

שאינן לקבוע חוק כזה כחקיקה פרסונלית המיועדת לחסן אדם ספציפי מפני העמדה לדין.³

ג. ביטול "חוק ההמלצות". אנו סבורים שיש לבטל את "חוק ההמלצות", גם בגרסתו המרוככת שאושרה במושב הכנסת האחרון (2018). בחוק ההמלצות אין כל תועלת, ולא זו בלבד אלא שלדעת כל גורמי האכיפה הוא למעשה מזיק לאכיפת החוק. הסיבה: החוק, בנוסחו היום, פוגע בסמכותה של המשטרה להעביר לפרקליטות את סיכום תיק החקירה ואת מסקנותיה באשר לתשתית הראייתית. נציין בהקשר זה כי החוק אינו עוסק בפרסום המסקנות, אלא בתיקים גדולים ומתקשרים (אשר מונה להם פרקליט מלווה). חוק ההמלצות הוא ניסיון להיטיב עם אישי ציבור בחקירותיהם. זהו חוק פסול, והדאגה לשלטון החוק מחייבת את ביטולו.

ד. מינוי בכירים במערכת אכיפת החוק. יש לדחות את היוזמות לבטל את ועדות המינויים שעוסקות במינוי בכירים למערכת אכיפת החוק (כגון ועדת האיתור למשרת היועץ המשפטי לממשלה או הוועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים כמו מפכ"ל המשטרה). במקום היוזמות הללו יש לבחון דווקא את הצורך לחזק את מנגנוני הבקרה על מינוי הבכירים במערכת אכיפת החוק כדי למנוע מינויים לא ראויים. יש לשקול, למשל, הוספת תנאי סף בחוק ומנגנוני בקרה בלתי תלויים שיבטיחו את רמתם המקצועית של הבכירים המתמנים ואת עניינות השיקולים של ממניהם.

3. הגנה על עקרון החוקיות ופעילותה החוקית של הממשלה

בעוד מעמדו של מבקר המדינה, איתולות השופטים ודרכי מינויים מוסדרים בחוקי יסוד ששינויים תלוי בדרך כלל בהסכמה של כל רכיבי הקואליציה, חלק גדול ממעמדו של היועץ המשפטי לממשלה ושל שאר מערך הייעוץ המשפטי אינו מוסדר בחוק. מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה מבוסס לא מעט על נוהג חוקתי, על החלטות ממשלה, על דוחות של ועדות ציבוריות ועל פסיקת בתי המשפט. יוצא ששני הכלים העיקריים המאפשרים ליועץ המשפטי לממשלה להיות שומר סף אפקטיבי מטעם שלטון החוק אינם מוסדרים בחוק ועל כן קל לכל רוב מזדמן בכנסת לפגוע בהם. כלי אחד הוא המעמד המחייב של חוות דעתו המשפטית של היועץ המשפטי לממשלה כלפי הממשלה, והכלי השני הוא זכותו הבלעדית של היועץ לייצג את המדינה לפי שיקול דעתו המקצועי. שני הכלים מוצדקים וחיוניים משום שברורה עדיפותו של

3 להרחבה בעניין החוק הצרפתי ראו חוות דעת מפורטת באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

היועץ על הממשלה בכל הנוגע לפרשנות הדין, כשם שמובנת הסכנה שפריצת שני הסכרים האלה תמוטט את הייעוץ המשפטי המקצועי והעצמאי לממשלה.

א. על רקע זה על כל ממשלה ועל כל קואליציה עתידית לעמוד על כך שלא רק שכל שינוי בחוקי היסוד הקיימים יהיה טעון הסכמה של כל סיעות הקואליציה, אלא גם שכל שינוי במעמד הייעוץ והייצוג המשפטי לממשלה יהיה טעון אותה הסכמה.

ב. במסגרת זו יכובדו:

1. איתלות היועץ המשפטי לממשלה וסמכויותיו;
2. המעמד המחייב של חוות הדעת המשפטית של היועץ המשפטי כלפי הממשלה;
3. בלעדיות היועץ המשפטי לממשלה בייצוג המדינה לפי שיקול דעתו המקצועי;
4. "המדריך הפנימי לעבודת ייעוץ וחקיקה" (שמסדיר את נוהלי העבודה של מוסד היועץ המשפטי לממשלה);
5. מעמדם הבלתי תלוי של היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה ודרכי מינוים.

4. הגנה על עצמאות בית המשפט

בישראל אין היום חוק שמגדיר את "הרשות השופטת" ואין חוק שנותן לה מעמד חוקתי שווה למעמדן של שתי הרשויות האחרות. חוקי-יסוד: השפיטה הוא שמעגן בחוק את עקרון איתלות השופט, והסדרים חוקיים שונים מגינים על עיקרון זה באמצעות הגנה על מעמד השופט – על משכורתו, על משרתו ועל מעמדו. ואולם במובן המוסדי עצמאותה של מערכת בתי המשפט וקיומה כ"רשות שופטת" נפרדת אינם מעוגנים בחוק. מקצת מסמכויות הניהול נתונות בידי שר המשפטים (למשל, התקנת תקנות לסדרי דין, הקמת בתי משפט חדשים ומינוי נשיאי בתי המשפט), מקצתן בידי נשיא בית המשפט העליון ונשיאי בתי המשפט האחרים (למשל, ניהול בתי המשפט הספציפיים), ומקצתן מסורות במשותף בידי נשיא בית המשפט העליון ושר המשפטים (למשל, מינוי מנהל בתי המשפט). רשמית, מערכת בתי המשפט בישראל היא יחידת סמך במשרד המשפטים. זו הסיבה לתלות המינהלית של בתי המשפט במשרד המשפטים.

א. אנו ממליצים לכונן רשות שופטת עצמאית. כך תוכר מערכת בתי המשפט בחוק יסוד כרשות השופטת של המדינה. אנו ממליצים גם לערוך תיקונים בחוק שיגבירו את עצמאותה המינהלית של הרשות השופטת מהממשלה בתחום סדרי הדין, התקציב, כוח האדם המינהלי, סדרי המינהל, ניהול כוח האדם השיפוטי והקמת בתי משפט.

ב. מאחר שבשנים האחרונות התערער המנהג למנות חבר כנסת אחד מן האופוזיציה לוועדה לבחירת שופטים, יש להיענות לקריאה של בית המשפט העליון בפסיקתו ולתקן את החוק כך שתיקבע בו החובה לבחור לפחות אחד משני חברי הכנסת בוועדה מקרב האופוזיציה. עוד יש לקבוע בחקיקה כי האופוזיציה היא שתבחר מקרבה את נציגה בוועדה.

ג. יש לבצר עוד יותר את איתנות חברי הוועדה לבחירת שופטים. אנו ממליצים להטיל בחוק חובה שכל חבר ועדה לבחירת שופטים יצהיר בתחילת כהונתו שהוא יצביע בוועדה על פי שיקול דעתו, בלא להיות מחויב להחלטות הגוף שמטעמו הוא חבר בוועדה. יש לחזק את המודעות של חברי הוועדה לכללים למניעת ניגוד עניינים בהצבעתם בוועדה.

ד. ההוראות המסדירות את עבודת הוועדה לבחינת אפשרויות קידום ("ועדת השתיים") יתפרסמו בכללי השפיטה (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת שופטים). במסגרת זו ייקבע שתמצית החלטותיה של הוועדה לבחינת אפשרויות קידום תועבר לכל חברי הוועדה לבחירת שופטים. הנימוק להמלצתנו: היעדר ההסדרה באמצעות הוראות פומביות לפי חוק פוגע בלגיטימיות של עבודת הוועדה לבחינת אפשרויות קידום.

5. הגנה על סמכות בית המשפט לפסול חקיקה של הכנסת

מאז 1969, וביתר שאת לאחר 1992, בתי המשפט בישראל מקיימים ביקורת שיפוטית על חוקים בלי שנקבע לכך הליך מיוחד בחוק יסוד. ביקורת חוקתית היא חלק בלתי נפרד משלטון החוק ("שלטון החוק במחוקק"). המצב שבו הליכי הביקורת השיפוטית על חוקים אינם מוסדרים בחוק יסוד ואינם מבוססים על הליך מיוחד המשקף את הרגישות המיוחדת הנלווית לביטול חקיקה במעשה שיפוטי הוא מצב לא בריא. וחמור מזה - מצב עניינים שכזה עלול להביא להתנגשויות בין הרשויות. לפיכך חשוב מאוד לקבע את סמכות הביקורת החוקתית של בית המשפט בחוק יסוד משוריין.

6. התנגדות נחרצת לפסקת ההתגברות

מתחים גוברים יצרו לחץ על חברי כנסת לנסות ולחוקק את פסקת ההתגברות, שנועדה לאפשר לכנסת לגבור על פסיקה של בית המשפט במקרים שהוא פוסל חוק. הוראה כזו, אם תאושר, תאיין את הבלמים שהביקורת השיפוטית מפעילה על חוקים

ותעקר אותם מתוקפם. כך ייפגע "שלטון החוק במחוקק", שכן חוקי היסוד יאבדו למעשה את תוקפם המחייב כלפי המחוקק. לפיכך יש להתנגד נחרצות לפסקת ההתגברות.

7. יצירת מנגנוני ביקורת על החלטות שלטוניות ועל החקיקה

ביקורת שיפוטית, ובפרט ביקורת שיפוטית על חוקים, היא כלי חשוב בדמוקרטיה, משום שהיא מרסנת את הפרלמנט (הכנסת) בשם ההגנה על ערכי היסוד החוקתיים. בכך היא מהווה רכיב חשוב ביותר בשימור מערכת אפקטיבית של איזונים ובלמים בין הרשויות. ביקורת שיפוטית היא אחד מכלי ההגנה העיקריים על זכויות הפרט וזכויות המיעוטים מפני עריצות שלטונית ומפני עריצות הרוב, ולכן דמוקרטיה בריאה חייבת לאפשר מנגנוני ביקורת יעילים על החלטות שלטוניות ועל חקיקה. בעוד שבמדינות אחרות מופעלים מנגנוני ביקורת נוספים על הליך החקיקה - חוקה, שני בתי פרלמנט, ממשלים אזוריים בעלי סמכויות, כפיפות לבתי דין בינלאומיים - בישראל הביקורת השיפוטית היא למעשה כמעט כלי הביקורת המוסדי היחיד על הכנסת; עליה נשענת במידה מכרעת מערכת האיזונים והבלמים הישראלית, שהיא חלשה במיוחד. לא בא בחשבון להחליש אותה, ויש לשמור עליה מכל משמר.

אנו ממליצים:

להסדיר את הביקורת השיפוטית בחוק יסוד: החקיקה ולהוסיף תיקון לחוק יסוד: השפיטה. בדרך זו יהיו הליכי החקיקה מוסדרים גם הם בחוק יסוד שיכלול מתן מעמד מיוחד לחוקי היסוד עצמם. כך יוסדר גם הליך הביקורת השיפוטית, הוא עצמו, בחוק יסוד.

העקרונות להסדרת חוק יסוד: החקיקה

- א. לחוקי היסוד תתווסף קריאה רביעית. קריאה זו תתקיים שישה חודשים לכל הפחות לאחר הקריאה השנייה והשלישית;
- ב. חוקי היסוד יעברו בקריאה הרביעית ברוב של 70 חברי כנסת לפחות;
- ג. ביקורת שיפוטית על חוקים תתאפשר רק על ידי בית המשפט העליון;
- ד. בהרכב הדין בהליך לפסילת חוק יִשבו לפחות שני שלישים משופטי הקבע של בית המשפט העליון;
- ה. לא תחוקק פסקת התגברות - לא כללית ולא ספציפית.

ד"ר (עו"ד) עמיר פוקס הוא חוקר במרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים במכון הישראלי לדמוקרטיה. מומחה למשפט חוקתי ומשפט פלילי.

ד"ר גיא לוריא הוא חוקר במרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים במכון הישראלי לדמוקרטיה. תחומי המומחיות שלו הם הרשות השופטת, היועץ המשפטי לממשלה ורשויות התביעה, דיני תעמולת בחירות וצנזורה, היסטוריה של המשפט הציבורי ושל המחשבה המדינית והאזרחות.

הדברים המובאים במסמך זה אינם משקפים בהכרח את עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה.

www.idi.org.il

המכון הישראלי
לדמוקרטיה